
ATSTOVAVIMO NEPILNAMEČIAMS VAIKAMS YPATUMAI

Daiva Bereikienė*

**Mykolo Romerio universitetas Viešojo saugumo fakultetas Teisės katedra
V. Putvinskio g. 70, LT-44211 Kaunas
Telefonas (8 37) 303 655
El. paštas: bereikiene@gmail.com*

Anotacija. Atstovavimo nepilnamečiams vaikams teisinis institutas yra glaudžiai susijęs su tinkamu tėvų valdžios panaudojimu. Straipsnyje įvardijami subjektai, turintys teisę ir pareigą atstovauti nepilnamečiams vaikams, aptariami teisiškai pagrįsto elgesio atstovaujant vaikams atvejai. Civilinės teisės normomis yra apibrėžta įstatyminių atstovų teisių ir pareigų visuma bei atsakomybės ribos atstovaujant vaikams turintuose santykiuose, tačiau praktikoje kyla problemų dėl atstovavimo nepilnamečiams vaikams galimybių kitiems asmenims, kai tėvai (įtėviai) dėl įvairių priežasčių laikinai negali tinkamai atstovauti savo vaikams. Straipsnyje tiriamas atstovavimo nepilnamečiams vaikams sveikatos priežiūros ar gydymo įstaigoje bei mokymo įstaigoje turinys. Atliekama laikinos globos rūšių lyginamoji analizė. Straipsnyje daroma išvada, kad įvertinant, jog iš tėvų valdžios kylančios teisės ir pareigos yra asmeninės ir jos negali būti perduotos įgyvendinti kitiems asmenims, būtent įstatyminiams atstovams tenka pareiga pasirūpinti ir užtikrinti, kad vaikas būtų tinkamai atstovaujamas sveikatos priežiūros, gydymo, mokymo įstaigose net tuo atveju, kai patys tėvai dėl svarbių priežasčių laikinai negali visa apimtimi įgyvendinti savo pareigos atstovauti vaikus. Siūloma taikyti laikinos globos (rūpybos) tėvų prašymu teisinį institutą.

Pagrindinės sąvokos: atstovavimas vaikams; fizinio asmens veiksnumas; tėvų valdžia, laikina globa (rūpyba) tėvų prašymu

IVADAS

Kiekvienas žmogus nuo pat gimimo momento įgyja konkrečių civilinių teisių ir pareigų ir gali tapti šių konkrečių civilinių teisinių santykių subjektu. Civilinis teisnumas yra neatsiejamas žmogaus teisinio statuso elementas, įgyjamas automatiškai gimstant. Tam, kad fizinis asmuo galėtų savo veiksmais įgyti civilines teises ir pareigas, nacionalinis teisinis reguliavimas nustato pilnametystės bei asmens psichinės būklės kriterijus (LR Civilinio kodekso¹ 2.5 str.). Įvertinant, kad žmogaus visišką veiksnumą visų pirma siejamas su pilnametyste (arba emancipacija, arba santuokos sudarymu), o dalinis veiksnumas atsiranda nuo 14 metų amžiaus, akivaizdu, kad valstybei iškyla pareiga teisinėmis priemonėmis įtvirtinti neturinčių veiksnumo dėl amžiaus asmenų atstovavimo teisinius pagrindus. LR civilinis kodeksas imperatyviai nustato, kad vaikai iki pilnametystės ar emancipacijos yra prižiūrimi tėvų (3.155 str. 1 d.), o tėvai yra savo neveiksnių vaikų atstovais pagal įstatymą (3.157 str. 1 d.). Nepilnamečių vaikų atstovais pagal įstatymą gali būti ir vaikų globėjai (rūpintojai).

---

¹ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. *Valstybės žinios*, 2000-09-06, Nr. 74-2262.

Civilinės teisės normomis yra aiškiai apibrėžta įstatyminių atstovų teisių ir pareigų visuma bei atsakomybės ribos atstovaujant vaikams turtiniuose santykiuose, pvz. sudarant sandorį dėl turto, kurį nuosavybės teise valdo nepilnametis; priimti ar atsisakyti priimti palikimą nepilnamečio vardu ir kt. Tačiau emigracijos procesai nuolat koreguoja atstovavimo vaikams teisinio instituto turinį bei sąlygoja naujo požiūrio paieškas ir teisinio reguliavimo pokyčius. Vis daugėja atvejų, kai tėvams laikinai išvykus, vaikai lieka Lietuvoje su kitais asmenimis, pvz. seneliais. Šiame straipsnyje aptariami aktualiausi atstovavimo nepilnamečiams sveikatos priežiūros ir gydymo įstaigose bei mokyklose teisinio reguliavimo aspektai bei praktinės problemos. Straipsnyje aptariami laikinos globos tėvų prašymu teisinio instituto taikymo ypatumai bei esminiai skirtumai nuo kitų laikinos globos rūšių. Šiame straipsnyje nenagrinėjami atstovavimo vaikui baudžiamajame ir administraciniame procesuose klausimai.

Lietuvos teisės mokslininkai yra paskelbę nemažai mokslinių publikacijų, kuriose atskleidžiama atskiri tėvų (įtėvių), globėjų (rūpintojų) teisių ir pareigų klausimai², mokyklų ir kitų ugdymo įstaigų dalyvavimo užtikrinant atskiras vaikų teises atvejai. Atstovavimas nepilnamečiams vaikams yra viena iš tėvų teisių ir pareigų tinkamo įgyvendinimo priemonių, tačiau atstovavimo vaikams atskiru atveju, pvz. atstovavimo gydymo įstaigose, problematika mokslininkų nėra atskleista. Šios aplinkybės nulemia nagrinėjamos temos aktualumą ir suponuoja būtinybę išsamiau išanalizuoti atstovavimo nepilnamečiams vaikams teisinio reguliavimo aspektus bei praktines problemas.

Tyrimo objektas – atstovavimo nepilnamečiams vaikams sveikatos priežiūros ar gydymo ir ugdymo įstaigose teisinės prielaidos ir praktinės problemos.

Tyrimo tikslas – atskleisti atstovavimo nepilnamečiams vaikams teisinio reguliavimo ypatumus bei ištirti atskirus praktinius probleminius aspektus.

Tikslui pasiekti straipsnyje aptariamas atstovavimo nepilnamečiams vaikams sveikatos priežiūros ar gydymo įstaigoje bei mokymo įstaigoje turinys; apžvelgiamas laikinos globos (rūpybos) nustatymo teisinis reglamentavimas; aptiriamos praktinės problemos, susijusios su

---

² Mikalaukaitė - Šostakienė K., Pranevičienė B. Application of administrative legal liability for the misuse of parental authority. *Visuomenės saugumas ir viešoji tvarka* (17) : mokslinių straipsnių rinkinys / Mykolo Romerio universitetas. Viešojo saugumo fakultetas. Kaunas : Mykolo Romerio universitetas. ISSN 2029-1701. 2016, [t.] 17, p. 119-133;

Kairienė B. Tėvų ir vaiko santykių specifiškumas vaiko teisių įgyvendinimo požiūriu. *Socialinis darbas : mokslo darbai* / Mykolo Romerio universitetas. Vilnius : Mykolo Romerio universitetas. ISSN 1648-4789. 2012, Nr. 11(2), p. 391-400;

Žiobienė E. (Ne)tinkamas tėvų valdžios įgyvendinimas: teisinio vertinimo ypatumai: *Šeimos bylų nagrinėjimo ir teismo sprendimų vykdymo ypatumai*.-Vilnius : Mykolo Romerio universitetas, 2013, p.186-212 p.

atstovavimu nepilnamečiams vaikams, kai tėvai dėl įvairių priežasčių laikinai negali vykdyti savo pareigos atstovauti savo vaikams sveikatos priežiūros ir gydymo įstaigose ar mokykloje.

Tyrimo metodai: dokumentų analizės metodu tirti aktualūs regioniniai ir Lietuvos teisės aktai; analitiniu – kritiniu metodu vertinami atstovavimo vaikams teisinio instituto taikymo probleminiai aspektai bei teisinio reguliavimo disfunkcijos; mokslinės literatūros analizės metodas taikomas siekiant įvertinti Lietuvos teisės mokslininkų tyrimų, susijusių su tėvų valdžios tinkamu įgyvendinimu, išvadas.

ATSTOVAVIMO NEPILNAMEČIAMS VAIKAMS TEISINĖS PRIELAIDOS

Civilinės teisės doktrinoje galioja bendra nuostata, kad nepilnamečiai vaikai negali savarankiškai įgyvendinti savo teisių visa apimtimi. Turtiniuose ir neturtiniuose bei teisiniuose procesiniuose santykiuose atstovauti jiems turi teisę ir pareigą įstatyminiai atstovai (tėvai, įtėviai, globėjai, rūpintojai).

Civiliniuose turtiniuose santykiuose iki visiško civilinio veiksnio atsiradimo³ nepilnamečiai vaikai yra atstovaujami savo įstatyminių atstovų, išskyrus sudarant sandorius, kuriems toks atstovavimas nebūtinai (pvz. sudarant smulkius sandorius). Teisės normų nustatytais atvejais paprastai tėvai (įtėviai) ar globėjai atstovauja vaikams sudarydami sandorius iki 14 metų (Civilinio kodekso 2.7 straipsnis) arba duodami sutikimus sandorių sudarymui vaikui nuo 14 metų (Civilinio kodekso 2.8 straipsnis). Tėvų ar globėjų atstovavimas nereikalingas, kai nepilnamečiai iki 14 metų sudaro smulkius buitinius sandorius, pvz. dovana draugui knygą; sandorius, susijusius su asmeninės naudos gavimu neatlygintinai, taip pat sandorius, susijusius su savo uždirbtų lėšų, atstovų pagal įstatymą ar kitų asmenų suteiktų lėšų panaudojimu, jeigu šiems sandoriams nėra nustatyta notarinė ar kita speciali forma. Nuo 14 metų vaikas turi teisę savarankiškai disponuoti savo pajamomis bei turtu, įgytu už šias pajamas, įgyvendinti autorių teises į savo kūrinis, išradimus, pramoninį dizainą, taip pat sudaryti smulkius buitinius sandorius.

Civiliniame procese nepilnamečiams vaikams atstovauja įstatyminiai atstovai, pvz. LR civilinio proceso kodeksas numato, kad „*ieškinį asmenų, kuriems nėra sukakę aštuoniolika metų, interesus, be jų pačių, turi teisę paduoti ir jų atstovai pagal įstatymą*“ (411 straipsnio 1 d.).⁴

³ Pagal LR civilinio kodekso 2.5 str. visiškas civilinis veiksnys atsiranda asmenims nuo 18 metų; 2.9 str. numato asmens nuo 16 metų emancipacijos galimybę; o taip pat visiškas civilinis veiksnys atsiranda nepilnamečiui asmeniui susituokus.

⁴ Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas. *Valstybės žinios*, 2002, Nr. 36-1340.

Atstovavimas neturtiniuose santykiuose paprastai susijęs su vaiko atstovavimu institucijose (mokymo, sveikatos priežiūros ir gydymo įstaigose ir kt.). Natūralus ir prigimtinis atstovavimas vaikams yra vaiko tėvų (įtėvių) valia išreikšti veiksmai, kuriais siekiama geriausio ir naudingiausio atstovaujamaam vaikui rezultato, t.y. atstovavimas visad siejamas su geriausių vaiko interesų ir poreikių tenkinimu. Kai dėl objektyvių ar ypatingų subjektyvių (pvz., abiejų arba vienintelio iš jų sunki psichinė liga, suėmimas ir kt.) priešasčių tėvai negali atstovauti savo vaikams, jiems atstovauja tinkamai paskirtas globėjas ar rūpintojas.

Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos 20 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad „*Vaikas, kuris laikinai arba visam laikui yra netekęs savo šeimos aplinkos arba kuris dėl savo interesų negali toje aplinkoje būti, turi teisę į ypatingą valstybės teikiamą apsaugą ir paramą*“.⁵ Nacionaliniu teisiniu reguliavimu įtvirtintos dvi vaiko globos (rūpybos) rūšys: laikinoji globa (rūpyba) ir nuolatinė globa (rūpyba) (Civilinio kodekso 3.252 straipsnis). Civiliniame kodekse apibrėžiamos vaiko globos (rūpybos) ir laikinos globos (rūpybos) sąvokos.⁶ Vaiko globos organizavimo nuostatų⁷ 27 punkte įtvirtinta, kad vaiko globėjas (rūpintojas) nepriklausomai nuo vaiko globos (rūpybos) rūšies ir formos, be kita ko, vykdo atstovavimą vaiko teisėms ir teisėtiems interesams ir jų gynimą, kad būtų užtikrinti vaiko vystymosi poreikiai, jo teisių ir teisėtų interesų įgyvendinimas.

Lietuvoje daugėja šeimų, kuriose tėvams išvykus laikinai dirbti į kitą valstybę, vaikai yra paliekami kitų asmenų priežiūrai (pvz. senelių). Tinkamas rūpinimasis vaikais suvokiamas ir kaip tėvų pareiga užtikrinti, kad laikinai be jų priežiūros likusiam vaikui tinkamai atstovaus kiti asmenys. Teisiškai pagrįstas pasirinkimas – laikinos globos (rūpybos) tėvų prašymu nustatymas. Taigi, svarbu aptarti šios laikinos globos (rūpybos) formos ypatumus.

Lietuvos Respublikos teritorijoje likusio be tėvų globos vaiko laikinosios globos (rūpybos) formų (skubaus, planuoto ir tėvų prašymu) nustatymo procesą reglamentuoja Vaiko laikinosios globos (rūpybos) nuostatai⁸. Laikina globa suprantama kaip globa, kuri trunka ne ilgiau kaip dvylika mėnesių. *Laikinoji globa (rūpyba) tėvų prašymu* negali būti nustatoma kitais

⁵ Lietuvos Respublikos įstatymas „Dėl Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos ratifikavimo“. *Valstybės žinios*, 1995, Nr. 60-1501.

⁶ *Vaiko laikinoji globa* (rūpyba) suprantama, kaip laikinai be tėvų globos likusio vaiko priežiūra, auklėjimas, jo teisių ir teisėtų interesų atstovavimas bei gynimas šeimoje, šeimynoje ar institucijoje; *nuolatinė globa* (rūpyba) nustatoma be tėvų globos likusiems vaikams, kurie esamomis sąlygomis negali grįžti į savo šeimą, ir jų priežiūra, auklėjimas, teisių bei teisėtų interesų atstovavimas ir gynimas pavedamas kitai šeimai, šeimynai ar vaikų globos (rūpybos) institucijai (Civilinio kodekso 3.253 str. 1 d.; 3.256 straipsnis).

⁷ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. kovo 27 d. nutarimas Nr. 405 „Dėl Vaiko globos organizavimo nuostatų patvirtinimo“, *Valstybės žinios*, 2002, Nr. 35-1275.

⁸ Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2002 m. balandžio 18 d. įsakymas „Dėl vaiko laikinosios globos (rūpybos) nuostatų patvirtinimo Nr. 56. Nauja redakcija *Valstybės žinios*, 2012, Nr. 141-7286.

nei nepilnamečio vaiko laikino išvykimo iš Lietuvos atvejais, be to, tai turi neprieštarauti šio teisinio instituto tikslui – užtikrinti vaiko interesus laikinai paskiriant įstatyminį atstovą, kuris prižiūrėtų vaiką, juo rūpintųsi, užtikrintų pagrindinių vaiko teisių ir laisvių realizavimą, bei tinkamai atstovautų globojamam vaikui. Laikinos globos (rūpyba) tėvų prašymu skyrimas yra miesto/rajono savivaldybės administracijos kompetencijai priskirtas klausimas. Tėvai, planuodami laikinai išvykti į užsienio valstybę turi pasirinkti tinkamiausią fizinį asmenį savo vaikui prižiūrėti ir pateikti būtinus dokumentus⁹ prieš 30 kalendorinių dienų iki išvykimo Vaiko teisių apsaugos skyriui. Tėvams kyla pareiga laikinu globėju pasiūlyti tokį asmenį, kuris galėtų geriausiai prižiūrėti vaiką ir tinkamai jam atstovauti, pavyzdžiui, asmuo, baustas už tyčinį nusikaltimą, negali būti paskirtas laikinu globėju. Šios rūšies laikina globa įforminama administracijos direktoriaus įsakymu.

Kai vienas iš tėvų, su kuriuo vaikas iki šiol gyveno, laikinai išvyksta iš Lietuvos Respublikos ir dėl to negali atstovauti nepilnamečiam vaikui ir kitaip tinkamai rūpintis juo, tėvų valdžios lygybės principas suponuoja pareigą kitam vaiko tėvui (jei jis lieka Lietuvos Respublikoje) rūpintis vaiku. Tokiu atveju nustatyti laikiną vaiko globą (rūpybą) tėvų prašymu su kitu asmeniu galima būtų šiais atvejais: vaiko ir skyrium gyvenančio tėvo ar motinos ryšiai yra visiškai nutrūkę; vaikas pagrįstai atsisako gyventi su skyrium gyvenančiu tėvu ar motina; yra kitos itin svarbios priežastys. Tačiau tai sukuria kolizinę situaciją, kuomet faktiškai vaiko įstatyminiu atstovu tuo pačiu galėtų būti ir tėvas ar motina, ir laikinas globėjas (rūpintojas), o jų požiūriai į vaiko atstovavimą iš esmės gali skirtis, pvz. sveikatos priežiūros ar gydymo įstaigoje – vienas sutinka dėl vaiko skiepavimo, o kitas kategoriškai nesutinka; vienas parenka tikybos, kitas – etikos pamokas. Kurio subjekto atstovavimui tokiu atveju turi būti teikiamas prioritetas? Nepaneigiant nei vieno iš minėtų subjektų atstovavimo vaikui teisių ir pareigų, tokiu atveju reiktų atstovų valią derinti su geriausiais vaiko interesais, kurie nustatomi atsižvelgiant į vaiko poreikius.

ATSTOVAVIMO NEPILNAMEČIAMS VAIKAMS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS IR GYDYMO ĮSTAIGOSE ASPEKTAI

LR civilinis kodeksas¹⁰ įtvirtina tėvų teisę ir pareigą atstovauti savo neveiksniams nepilnamečiams vaikams, veikiant atstovavimo pagal įstatymą pagrindū (3.157 straipsnis). Tokio atstovavimo teisės neturi tėvai, teismo sprendimu pripažinti neveiksniais šioje srityje

⁹ Tokių dokumentų sąrašas patvirtintas Vaiko laikinosios globos (rūpybos) nuostatų 24 punkte.

¹⁰ *Supra note 1*

arba ribotai veiksniais šioje srityje, o taip pat kitais įstatymu nustatytais atvejais., Nepilnamečiams vaikams atstovauti gali ir globėjai (rūpintojai), turintys atstovavimo teisę patvirtinantį dokumentą. Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymas detalizuoja atstovavimo vaikams subjektų ratą ir nurodo, kad „teisėti vaiko atstovai yra tėvai, įtėviai, globėjai, rūpintojai ir kiti asmenys, kurie pagal įstatymą ar kitą teisės aktą privalo rūpintis vaiku, jį auklėti, globoti, jam atstovauti, ginti jo teises ir teisėtus interesus“¹¹ (Įstatymo 3 straipsnis).

Vaikai turi neginčijamą teisę į sveikatos apsaugą. Akivaizdu, kad šios teisės realizavimas labai priklauso nuo įstatyminių vaiko atstovų aktyvių veiksmų, t.y. tinkamo ir savalaikio kreipimosi dėl sveikatos priežiūros paslaugų suteikimo į gydymo įstaigas. Tačiau vien greito reagavimo į vaiko sveikatos pokyčius nepakanka. Būtina įvertinti ir tinkamo atstovavimo vaikui sveikatos priežiūros įstaigose teisinius aspektus. Lietuvos Respublikos pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatyme¹² įvardinti atvejai, kai prieš teikiant tam tikras medicinos paslaugas pacientui (pvz. prieš atliekant pacientui chirurginę operaciją, invazinę ir (ar) intervencinę procedūrą ir kt.) būtinas paciento rašytinis sutikimas (Įstatymo 17 straipsnis). Kai asmuo yra veiksnus ir nėra kitų kliūčių, paprastai pats pacientas raštu sutinka/nesutinka su medicininės paslaugos suteikimu. Tačiau nepilnamečiai vaikai tokio sutikimo pasirašyti paprastai negali. Pacientas teises įgyja, pareigas prisiima ir jas įgyvendina pats arba per savo atstovus. Lietuvos Respublikos pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatyme¹³ yra pateikiami šie atstovavimo nepilnamečiams atvejai: paciento atstovai pagal įstatymą arba atstovai pagal pavedimą. Minėto įstatymo 22 straipsnyje nustatoma, kad nepilnamečiam pacientui *iki 16 metų* atstovauja jo atstovai pagal įstatymą: vienas iš tėvų (įtėvių), globėjas, rūpintojas arba jei tokiam pacientui yra nustatyta institucinė globa (rūpyba), atstovauja šių įstaigų paskirti asmenys, pateikę atstovavimą patvirtinantį dokumentą. Taigi, nors Civilinio kodekso 3.156 straipsnis įtvirtina teisinę tėvo ir motinos valdžios vaikui lygybę, tačiau minėta Pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo norma susiaurina tėvų valdžią ir nustato, jog medicinos paslaugų atlikimui pakanka vieno iš vaiko tėvų rašytinės valios išraiškos. Įstatymo 19 ir 21 straipsniai apibrėžia, kad paciento *nuo 16 metų* atstovais gali būti: atstovai pagal įstatymą ir atstovai pagal pavedimą. Numatoma, kad toks pacientas pats gali pasirinkti

¹¹ Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymas. *Valstybės žinios*, 1996-04-12, Nr. 33-807.

¹² Lietuvos Respublikos pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymas. *Valstybės žinios*, 1996-10-23, Nr. 102-2317

¹³ *Supra note 12*

atstovą pagal pavedimą ir tokiu atveju atstovavimas įforminamas notarine tvarka arba pacientas apie savo pasirinktą atstovą pasirašytinai gali nurodyti savo medicinos dokumentuose.

Tais atvejais, kai nepilnamečius vaikus augina tėvai (įtėviai) arba yra tinkamai įforminti globos (rūpybos) teisiniai santykiai, praktinių problemų dėl vaikų atstovavimo gydymo įstaigose neturėtų kilti. Atstovavimo nepilnamečiams vaikams sveikatos priežiūros įstaigose problematika susijusi su kitų asmenų (pvz. senelių, auklių) galimybėmis nepilnamečiam vaikui atstovauti konkrečioje sveikatos priežiūros ar gydymo įstaigoje. Situacijos, kuomet vaiką į sveikatos priežiūros įstaigą atlydi ne tėvai, o, pavyzdžiui, auklė, seneliai, vyresni pilnamečiai broliai/seserys, gali susiklostyti ne tik dėl tėvų emigracijos, kai tėvams išvykus vaikai lieka laikinai gyventi su seneliais ir nėra įforminama laikina globa tėvų prašymu, bet ir dėl tėvų užimtumo darbe ar kitokių aplinkybių. Ir tokios situacijos nebūtinai bus susijusios su ūmiu sveikatos sutrikimu, tai gali būti profilaktinis patikrinimas, kreipimasis dėl skiepavimo, dėl kraujo tyrimo ir kt. Praktikoje vis dar pasitaiko požiūrio, jog tokiu atveju reikia turėti notaro patvirtintą įgaliojimą, kuriuo tariamai suteikiama asmeniui teisė atstovauti vaikui sveikatos priežiūros įstaigoje. Toks suvokimas yra teisiškai ydingas. LR civilinio kodekso 2.137 straipsnio 1 d. pateikiama įgaliojimo sąvoka - įgaliojimu laikomas rašytinis dokumentas, asmens (įgaliotojo) duodamas kitam asmeniui (įgaliotiniui) atstovauti įgaliotojui nustatant ir palaikant santykius su trečiaisiais asmenimis. Taigi, įgaliojimas duodamas tam tikriems juridiniams veiksams, susijusiems su trečiaisiais asmenimis, atlikti, tačiau atlikti nepilnamečio vaiko atstovo pagal įstatymą pareigas ar perduoti kitaip globoti kitam asmeniui savo vaiką įstatyme nėra numatyti, nes įgaliojimo paskirtis visai kitokia. Iš tėvų valdžios kylančios teisės ir pareigos yra asmeninės ir jos negali būti perduotos įgyvendinti kitiems asmenims. Vaikas nėra civilinės apyvartos objektas, todėl negalima įgaluoti kito asmens būti įstatyminiu vaiko atstovu nei sveikatos priežiūros ar gydymo įstaigoje, nei mokykloje, nei kitoje institucijoje. Įvertinant tai, kad tokio pobūdžio įgaliojimai negali sukurti teisinių pasekmių, notarai neturėtų tvirtinti tokių įgaliojimų, kuriais nepilnamečių vaikų tėvai savo pareigas paveda atlikti tretiesiems asmenims, o sveikatos priežiūros ar gydymo įstaigos neturėtų tokių įgaliojimų vertinti kaip tinkamo dokumento, patvirtinančio atstovavimą nepilnamečiam vaikiui. Jeigu tėvai laikinai negali rūpintis savo vaikais, pvz. laikinai išvyksta dirbti į kitą valstybę, tėvai privalo iš anksto pasirūpinti, kad likęs Lietuvoje vaikas turėtų tinkamą įstatyminį atstovą, t.y. kreiptis į savivaldybę ir siekti, kad būtų skiriama vaiko laikinoji globa (rūpyba) tėvų prašymu.

Teisinės prielaidos tėvams pasirūpinti savo vaikais ir atstovauti jiems sveikatos priežiūros, gydymo ar mokslo įstaigoje įtvirtintos darbo teisinius santykius

reglamentuojančiose teisės normose. Pavyzdžiui, LR darbo kodekso 214 straipsnyje įtvirtintos papildomos lengvatos asmenims, auginantiems vaikus (darbdaviai privalo suteikti darbuotojams, auginantiems neįgalų vaiką iki 18 metų arba du vaikus iki 12 metų, vieną papildomą poilsio dieną per mėnesį (arba sutrumpinti darbo laiką 2 valandomis per savaitę), o auginantiems 3 ir daugiau vaikų iki 12 metų, – dvi dienas per mėnesį (arba sutrumpinti darbo laiką 4 valandomis per savaitę), mokant darbuotojui jo vidutinį darbo užmokestį).¹⁴

Visgi, būtina pažymėti, kad ne tik tėvai (įtėviai), globėjai (rūpintojai) turi teisę nepilnametį vaiką pristatyti į sveikatos priežiūros ar gydymo įstaigą. Būtinoji medicinos pagalba nenumatytais ypatingais atvejais nepilnamečiui vaikui privalo būti suteikiama net ir nesant įstatyminių vaiko atstovų, t.y. nesvarbu, kas pristatytų tokį vaiką į gydymo įstaigas (mokytojas, auklė, senelis ar kt.). Pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo 18 straipsnio 2 d. nustatyta, jog tais atvejais, kai sveikatos priežiūra turi būti teikiama nepilnamečiam pacientui iki 16 metų ir nėra tinkamų įstatyminių atstovų arba nėra galimybių su jais susisiekti taip greitai – tokiu atveju sprendimą dėl pacientui teiktinos sveikatos priežiūros masto, alternatyvos pasirinkimo priima sveikatos priežiūrą teikiantis gydytojas, o prireikus – gydytojų konsiliumas, išimtinai vadovaudamasis paciento interesais. Minėto straipsnio 3 d. reglamentuoja, kad dėl „nepilnamečio paciento iki 16 metų, kurio tėvai vengia atlikti atstovo pagal įstatymą funkcijas ir kuriam nėra nustatyta laikinoji globa ar rūpyba, kai nepilnamečio paciento tėvai (įtėviai) tarpusavyje nesutaria dėl sveikatos priežiūros masto, sprendimus dėl teiktinos sveikatos priežiūros masto, alternatyvos pasirinkimo priima gydantis gydytojas, o prireikus – gydytojų konsiliumas, išimtinai vadovaudamasis paciento interesais. Įstatymai gali nustatyti, kada šioje dalyje nurodytais atvejais būtinas teismo leidimas. Dėl tokio leidimo į teismą kreipiasi sveikatos priežiūros įstaiga arba nepilnamečio paciento atstovas pagal įstatymą.“¹⁵ Analogišku atveju, kai pacientui jau yra 16 metų, tačiau jis negali būti laikomas gebančiu protingai vertinti savo interesus, ir nėra įstatyminių atstovų ar atstovų pagal pavedimą arba nėra galimybių su jais susisiekti taip greitai, kaip tai būtina, ar gauti jų informacija pagrįstą sutikimą laiku, sprendimą dėl pacientui teiktinos sveikatos priežiūros ir jos masto, alternatyvos pasirinkimo taip pat priima sveikatos priežiūrą teikiantis gydytojas, o prireikus – gydytojų konsiliumas, išimtinai vadovaudamasis paciento interesais.

Kita teisinių diskusijų reikalaujanti problema yra susijusi su nacionaliniu teisiniu reglamentavimu dėl atstovavimo nepilnamečiam vaikui įtraukiant jį į medicinos bandymus ar

¹⁴ Lietuvos Respublikos darbo kodeksas. *Valstybės žinios*, 2002, Nr. 64-2569.

¹⁵ *Supra note 12*

tyrimus. Lietuvos Respublikos Konstitucija¹⁶ draudžia su žmogumi, be jo žinios ir laisvo sutikimo, atlikti mokslinius ar medicinos bandymus. Civilinio kodekso 2.25 straipsnio 1 dalyje yra įtvirtinta nuostata, susijusi su fizinio asmens neliečiamumu: „Be paties asmens (o kai asmuo neveiksnius šioje srityje, – be jo atstovo pagal įstatymą) valios ir laisvo sutikimo su juo negali būti atliekami jokie moksliniai, medicinos bandymai ar tyrimai. Šis sutikimas turi būti išreikštas raštu.“¹⁷ Lietuvos Respublikos biomedicininų tyrimų etikos įstatymo¹⁸ 7 straipsnio 3 d. reglamentuojama, kad dėl vaiko dalyvavimo biomedicininame tyrime¹⁹ asmens sutikimą dalyvauti tyrime duoda vaiko atstovai pagal įstatymą. Analogiškai reglamentuojama, kad asmens sutikimą dalyvauti biobanko veikloje dėl vaiko biologinio ėminio ir sveikatos informacijos tvarkymo duoda vaiko atstovai pagal įstatymą. Pagal teisės normos konstrukciją neaišku, ar tokį sutikimą turi duoti abu tėvai, ar vienas iš tėvų (pvz. Pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatyme įtvirtinta aiški nuostata, kad pakanka vieno iš tėvų sutikimo). Įvertinant sprendžiamo klausimo dėl atstovavimo vaikui jautrumą ir svarbą (tyrimai ir bandymai susiję su galimu didesniu ar mažesniu poveikiu vaiko sveikatai), abiejų tėvų valdžios vaikui lygybę bei aplinkybę, kad į tyrimą gali būti įtraukiami nepilnamečiai vaikai, negalintys suprasti informacijos apie tyrimą ir duoti sutikimą jame dalyvauti, turėtų būti nepilnamečiam vaikui taikoma padidinta teisinė apsauga ir minėta nuostata aiškinama plečiamai, t.y. valią turėtų išreikšti abu tėvai. Tokiu būdu būtų galimybė išvengti ir tam tikro tėvų piktnaudžiavimo atvejų siekiant naudos. Vaiko teisių apsaugą reguliuojantys teisės aktai nustato, kad vaiko teisių apsaugos institucija arba prokuroras gali imtis priemonių vaiko teisėms užtikrinti, jei vaiko tėvai ar globėjai (rūpintojai) pažeidinėja vaiko teises. Taigi, tikslinga teisiniu reguliavimu įtvirtinti prievolę derinti su Vaiko teisių apsaugos tarnyba, jei vaikas yra iš rizikos šeimos. Kristina Zamarytė-Sakavičienė pateikia nuomonę, kad „*Reikalavimo VTAT [Vaiko teisių apsaugos tarnybos - aut.pastaba] dalyvauti kiekvieno vaiko įtraukimo į tyrimą procese laikymasis dėl papildomų biurokratinių procedūrų labai apsunkintų Pediatriinio reglamento*

¹⁶ Lietuvos Respublikos Konstitucija. *Valstybės žinios*. 1992, Nr.33-1014.

¹⁷ Supra note 1

¹⁸ Lietuvos Respublikos biomedicininų tyrimų etikos įstatymas. *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 44-1247 (nauja redakcija – *TAR*, 2015, i. k. 2015-14272.

¹⁹ Šiame įstatyme *biomedicininiais tyrimais* laikomas biomedicinos mokslų hipotezių patikrinimas mokslo tiriamaisiais metodais, kuriuo siekiama plėtoti mokslo žinias apie žmogaus sveikatą, ligas, jų diagnostiką, gydymą ar profilaktiką.

*skatinamų tyrimų vykdymą ir vaistų, skirtų vaikams, kūrimą.*²⁰ Visgi, manytina, kad vaiko (ypač negalinčio savarankiškai išreikšti savo nuomonę) įtraukimo į klinikinius tyrimus privalomas derinimas su Vaiko teisių apsaugos tarnyba nėra perteklinis ir būtų teisiškai pagrįstas. Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos įstatyme²¹ yra įtvirtintas imperatyvas, draudžiantis bet kokius mokslinius bandymus ar kitokius eksperimentus su vaiku, kurie gali pakenkti jo gyvybei, sveikatai, normaliam asmenybės vystymuisi, netgi tada, jei yra vaiko, jo tėvų ar kitų teisėtų vaiko atstovų sutikimas (7 straipsnis). Ši nuostata suponuoja įstatymų leidėjui pareigą teisiniu reguliavimu įtvirtinti galimybę vaikui dalyvauti tik individualią aiškia naudą teikiančiuose klinikiniuose tyrimuose, tačiau Lietuvos Respublikos biomedicininiių tyrimų etikos įstatyme nėra aiškiai apibrėžta, kokius klinikinius tyrimus (ar kokia apimtimi dalyvauti biobanko veikloje dėl vaiko biologinio ėminio) galima atlikti su nepilnamečiu vaiku. Taigi, bet kokie teisiniai saugikliai yra pagrįsti ir koreliuoja su geriausio vaikai sprendimo priėmimo siekimu, jo tikrųjų poreikių tenkinimu.

Galima laikino globėjo bei vieno iš tėvų atstovavimo nepilnamečiam vaikui konkurencija, kai valia duoti/neduoti sutikimą vaikui dalyvauti biomediciniame tyrime ar dalyvauti biobanko veikloje dėl vaiko biologinio ėminio skirsis. Kyla klausimas, kaip turėtų pasielgti šiuos tyrimus organizuojantis subjektas? Laikinos globos (rūpybos) atveju tėvai nepraranda savo valdžios, išskyrus tėvus, kurie pagal teisės aktus yra praradę atstovavimo teisę (pvz. teismo pripažinti neveiksnius šiose srityje), taigi, darytina išvada, kad net tuo atveju, kai yra paskirtas laikinas globėjas, tėvai ar vienas iš tėvų gali dalyvauti priimant sprendimus dėl vaiko. Geriausiai atitinkančio vaiko interesus sprendimo principas lemia, kad tokiu atveju tikslinga įvertinti, kurio įstatyminio atstovo motyvai labiausiai atitinka vaiko poreikius, kuris iš jų išreiškė valią pirmasis, kitus individualius aspektus.

Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos biomedicininiių tyrimų etikos įstatyme yra įtvirtinta informavimo pareiga vaikui apie siūlomą atlikti tyrimą jam suprantama forma, taip pat yra numatyta galimybė vaikui, gebančiam suprasti jam pateiktą informaciją, atsisakyti dalyvauti biomediciniame tyrime arba pradėjus jį – nutraukti, išskyrus atvejus, kai tai prieštarauja paties vaiko interesams. Ar vaiko noras nedalyvauti tyrime neprieštarauja vaiko interesams, vėlgi, sprendžia vaiko atstovai pagal įstatymą, atsižvelgdami į tyrėjo nuomonę.

²⁰ Zamarytė-Sakavičienė K. Asmens sutikimo dalyvauti pediatriiniame klinikiame vaistinio preparato tyrime teisiniai aspektai. *Socialinių mokslų studijos*. 2013, 5(1): mokslinių straipsnių rinkinys/Mykolo Romerio universitetas. ISSN 2029–2244, p. 275–290;

²¹ *Supra note 11*

ATSTOVAVIMAS NEPILNAMEČIAMS VAIKAMS MOKYKLOJE

*Vaiko teisių konvencijos*²² 18 straipsnio 1 punktą numato, kad tėvams arba, atitinkamais atvejais, teisėtiems globėjams tenka pagrindinė atsakomybė už vaiko auklėjimą ir vystymąsi. Pagrindinis jų rūpestis turi būti vaiko interesai. Nacionaliniu teisiniu reguliavimu yra detalizuojamas teisėtų vaiko interesų apsaugos mechanizmas.

Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo²³ 35 straipsnyje yra įtvirtinta vaiko teisė į mokslą, kuri garantuojama Lietuvos Respublikos Konstitucijos, Švietimo įstatymo ir kitų teisės aktų; mokslas vaikams iki 16 metų yra privalomas ir atsižvelgdami į vaiko amžių, jo išsilavinimo lygį, tėvai arba kiti teisėti vaiko atstovai turi teisę parinkti švietimo įstaigą, mokymosi formą bei metodus pagal vaiko protines ir fizines galias, įsitikinimus bei gabumus. Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme²⁴ įtvirtinta asmens teisė rinktis valstybinę, savivaldybės ar nevalstybinę mokyklą ir ją keisti. Priėmimo į mokyklą, perėjimo ir perkėlimo į kitą mokyklą tvarka yra įtvirtinta Įstatymo 29 straipsnyje. Akivaizdu, kad daugelį klausimų, susijusių su labiausiai vaikui tinkančios ir jo poreikius atitinkančios mokyklos parinkimu, sprendžia įstatyminiai vaiko atstovai.

Kaip jau minėta, Lietuvoje nuolat daugėja šeimų, kuriose nepilnamečių vaikų tėvai išvyksta laikinai dirbti į kitą valstybę. Tėvai, planuodami laikinai išvykti, privalo įvertinti savo teisę ir pareigą užtikrinti vaiko teisę mokytis ir iki išvykimo pasirūpinti teisėtu instrumentu – laikinos globos (rūpybos) tėvų prašymu, nustatymu. Priešingu atveju tėvai piknaudžiauja savo teise, nevykdo savo pareigos – užtikrinti vaiko teisę į mokslą. Ir tai aktualu ne tik parenkant mokyklą bei atliekant formaliuosius veiksmus (būtinų dokumentų pateikimas ir kt.), tačiau ir sutarties su mokykla pasirašymui.

Akivaizdu, kad tėvų dalyvavimas vaiko mokyklos gyvenime nėra visais atvejais paremtas teisiniu atstovavimo vaikui institutu (pavyzdžiui, dalyvavimas vaikų rengiamose šventėse, konkursuose, talkose, labdaros akcijose ir kt.). Tinkamas įstatyminis atstovavimas nepilnamečiam vaikui mokykloje yra aktualus tik teisės normose nustatytais atvejais, pavyzdžiui, pasirenkant tikybos dalyką. Dorinis ugdymas yra pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo dalis, o tikyba yra pasirenkama dorinio ugdymo dalis. Nuo 14 metų amžiaus vaikas gali pats išreikšti nuomonę dėl tikybos dalyko, o iki šio amžiaus – šį sprendimą už vaikus

---

²² Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija. *Valstybės žinios*. 1995, Nr. 60-1501.

²³ *Supra note 11*

²⁴ Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas. *Lietuvos aidas*, 1991, Nr. 153-0

priima įstatyminiai atstovai, kurių pageidavimu tikybos dalykas gali būti įtrauktas į jų vaikų ikimokyklinį ugdymą.

Kita galima probleminė situacija, su kuria gali susidurti ugdymo įstaigos, yra susijusi su Švietimo įstatymo 22 straipsnio 1 dalyje įvardinta sveikatos priežiūros mokykloje paskirtimi – „saugoti ir stiprinti mokinių sveikatą, aktyviai bendradarbiaujant su jų tėvais, globėjais (rūpintojais)“.²⁵ Ši teisinė nuostata suponuoja mokyklos pareigą mokinio sveikatos priežiūros klausimus derinti su įstatyminiais atstovais. Probleminės situacijos galimos tuomet, kai vaiko įstatyminiai atstovai netinkamai vykdo atstovavimą vaikams, o netinkamas atstovavimas gali pasireikšti ir neveikimu. Pavyzdžiui, mokyklos atstovai kviečia atvykti į mokyklą vaiko įstatyminius atstovus (pvz., tėvus) dėl susitikimo/nesutikimo, nes mano, jog svarbu patikrinti vaiko kraują (pvz., įtariant apsvaigimą nuo narkotinių ar psichotropinių medžiagų), arba reikia skubiai patikrinti galvos plaukus (pvz., įtariant, kad vaikas užsikrėtęs utėlėmis), tačiau į mokyklą atvyksta vaiko seneliai (pvz., tėvai išvykę, laikina globa nenustatyta). Esant tokiai situacijai, senelių išreikšta valia neturi teisinės galios ir neatstoja įstatyminių atstovų susitikimo/nesutikimo, o dažnai vaiko sveikatos ar higienos problemą reikia spręsti nedelsiant. Žinoma, tokiais atvejais yra galimybė inicijuoti tėvams teisinės atsakomybės taikymą už netinkamą tėvų valdžios įgyvendinimą.

Pažymėtina, kad teisiniu reguliavimu yra įtvirtintas imperatyvas, kad vaikai gali dalyvauti tam tikruose turistiniuose žygiuose, išvykos renginiuose ir kt. tik turėdami tėvų arba teisėtų vaiko globėjų (rūpintojų) rašytinį sutikimą. Taigi, tokiais atvejais, mokyklai privalo būti pateiktas įstatyminio vaiko atstovo sutikimas, o kitų pilnamečių asmenų sutikimas neturi galios, nors ir būtų įrodinėjama, kad šie asmenys faktiškai gyvena su vaiku ir juo rūpinasi. Šiuo atveju teisinė atsakomybė tėvams nekyla, tačiau nukenčia vaiko interesai, apribojama jo galimybė tobulėti, bendrauti su bendraamžiais bei plėsti akiratį.

Paprastai netinkamo atstovavimo nepilnamečiams vaikams atvejais mokyklose paaiškėja tuomet, kai atsitinka nelaimingas atsitikimas arba paaiškėja vaiko teisių pažeidimas. Dažnų situacijų būtų galima išvengti arba sumažinti neigiamas pasekmes, jeigu mokyklų vadovai ir pedagogai turėtų pakankamai žinių apie tinkamą atstovavimą vaikams mokykloje. Teisinis raštingumas priskiriamas bendrosioms pedagogų kompetencijoms, todėl labai svarbu, kad pedagogai turėtų pakankamą teisinio raštingumo lygį, kurio kėlimo prievolę ir galimybes užtikrintų valstybė.

---

²⁵ *Ibit*

IŠVADOS

Iš tėvų valdžios kylančios teisės ir pareigos yra asmeninės ir jos negali būti perduotos įgyvendinti kitiems asmenims jokiais pagrindais. Nacionalinis teisinis reguliavimas įtvirtina globos (rūpybos) teisinį institutą, kuriuo užtikrinamas atstovavimas vaikui, kai tėvai neįgyvendina ar negali tinkamai įgyvendinti tėvų valdžios. Įstatyminiai atstovai atstovauja nepilnamečiams vaikams turtiniuose, neturtiniuose bei teisiniuose procesiniuose santykiuose.

Tinkamas tėvų valdžios įgyvendinamas siejamas su tėvų pareiga ir teise pasirinkti vaiko laikinos globos nustatymu, jei planuojama išvykti laikinai dirbti į kitą valstybę. Šiam tikslui labiausiai teisiškai pagrįstas būdas – laikinos globos (rūpybos) tėvų prašymu nustatymas (ne ilgesniam nei 12 mėnesių terminui). Laikinas globėjas (rūpintojas) įgyja atstovo pagal įstatymą teisės ir pareigas, todėl tinkamai gali atstovauti gydymo, sveikatos priežiūros įstaigose bei mokykloje.

Būtina konkretinti teisinį reguliavimą ir nustatyti, kad įtraukiant nepilnamečius vaikus į biomedicininį tyrimą arba biobanko veiklą dėl vaiko biologinio ėminio, reikia abiejų tėvų arba globėjo (rūpintojo) sutikimo, o jei vaikas yra iš rizikos šeimos – ir Vaiko teisių apsaugos tarnybos pritarimo. Šios nuostatos galėtų būti netaikomos, kai tokius tyrimus reikia atlikti skubiai ir jie yra naudingi vaiko sveikatai.

Kai nesutampa vaiko įstatyminių atstovų nuomonė tam tikru klausimu neturtiniuose santykiuose (pvz. dėl vaiko skiepijimo, dėl dalyvavimo biomediciniame tyrime), atstovų valia derintina su geriausio vaiko interesams sprendimo principu.

Siekiant išvengti probleminių situacijų dėl netinkamo atstovavimo vaikams instituto taikymo mokykloje, būtina plėtoti mokyklų vadovų bei mokytojų kompetencijas teisinio raštingumo srityje.

LITERATŪRA

1. Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija. Valstybės žinios, 1995-05-16, Nr. 40-987.
2. Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija. Valstybės žinios. 1995, Nr. 60-1501.
3. Lietuvos Respublikos Konstitucija. Valstybės žinios. 1992, Nr.33-1014.
4. Lietuvos Respublikos biomedicininių tyrimų etikos įstatymas. Valstybės žinios, 2000, Nr. 44-1247, nauja redakcija – TAR, 2015, i. k. 2015-14272.
5. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Valstybės žinios, 2000, Nr. 74-2262.
6. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas. Valstybės žinios, 2002, Nr. 36-1340.
7. Lietuvos Respublikos pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymas. Valstybės žinios, 1996, Nr. 102-2317.
8. Lietuvos Respublikos darbo kodeksas. Valstybės žinios, 2002, Nr. 64-2569.

9. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2002 m. balandžio 18 d. įsakymas „Dėl vaiko laikinosios globos (rūpybos) nuostatų patvirtinimo Nr. 56. Nauja redakcija Valstybės žinios, 2012, Nr. 141-7286.
10. LR švietimo įstatymas. Lietuvos aidas, 1991, Nr. 153-0
11. Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymas. Valstybės žinios, 1996, Nr. 33-807.
12. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. kovo 27 d. nutarimas Nr. 405 „Dėl Vaiko globos organizavimo nuostatų patvirtinimo“, Valstybės žinios, 2002, Nr. 35-1275.
13. Kairienė B. Tėvų ir vaiko santykių specifiškumas vaiko teisių įgyvendinimo požiūriu. Socialinis darbas : mokslo darbai / Mykolo Romerio universitetas. Vilnius : Mykolo Romerio universitetas. ISSN 1648-4789. 2012, Nr. 11(2), p. 391-400;
14. Mikalaukaitė - Šostakienė K., Pranevičienė B. Application of administrative legal liability for the misuse of parental authority. Visuomenės saugumas ir viešoji tvarka (17) : mokslinių straipsnių rinkinys / Mykolo Romerio universitetas. Viešojo saugumo fakultetas. Kaunas : Mykolo Romerio universitetas. ISSN 2029-1701. 2016, [t.] 17, p. 119-133;
15. Mikelėnas V. Šeimos teisė. – Vilnius: Justitia, 2009, 440 p.
16. Sagatys G. Vaiko teisė į šeimos ryšius: Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos įgyvendinimas Lietuvoje.-Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2006, 360 p.
17. Zamarytė-Sakavičienė K. Asmens sutikimo dalyvauti pediatriniam klinikiniame vaistinio preparato tyrime teisiniai aspektai. Socialinių mokslų studijos. 2013, 5(1): mokslinių straipsnių rinkinys / Mykolo Romerio universitetas. ISSN 2029–2244, p. 275–290;
18. Žiobienė E. (Ne)tinkamas tėvų valdžios įgyvendinimas: teisinio vertinimo ypatumai: Šeimos bylų nagrinėjimo ir teismo sprendimų vykdymo ypatumai.-Vilnius : Mykolo Romerio universitetas, 2013, p.186-212 p.

SPECIFICITY OF MINOR CHILDREN REPRESENTATION

Daiva Bereikienė*

Mykolas Romeris University

Summary

Legal institute of minor children representation is closely associated with the proper use of parental authority. The article identifies the entities that have the right and duty to represent the minor children, legally-based representation of the behavior of children cases. Civil law is defined by legal representatives, rights and obligations and liability limits in representing children in property relations, but in practice there is a problem with the minor children representation opportunities to others, when parents (adoptive parents) for a variety of reasons, are temporarily unable to adequately represent their children. The paper researched the representation of minor children in health care institution and educational institution. Carried temporary custody kinds comparative analysis. The article concludes that from parent authority arising rights and obligations are personal and can not be transferred to the implementation of other persons, legal representatives have a duty to take care and ensure that the child is properly represented in health care, medical, educational institutions, even when the parents themselves, for important reasons, are temporarily unable to fully implement its duty to represent children. It is proposed to apply legal institute of the temporary custody (care) at the request of parents.

Keywords: children representation; capability of an individual; parental responsibility.

Daiva Bereikienė*, Mykolo Romerio universiteto Viešojo saugumo fakulteto Teisės katedros lektorė. Mokslinių tyrimų kryptys: aplinkosaugos teisė, civilinis procesas.

Daiva Bereikienė*, Mykolas Romeris University, Faculty of Public Security, Department of Law, Lecturer. Research interests: environmental law, civil procedure law.